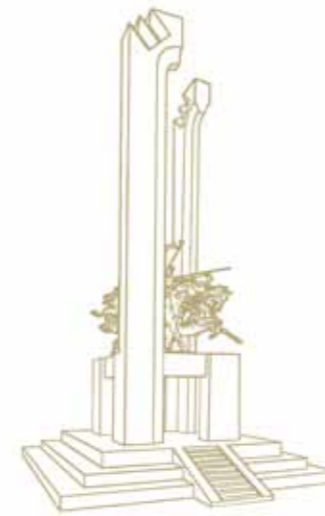

POMNIK CHWAŁY KAWALERII
I ARTYLERII KONNEJ

31 08
1920

BITWA POD KOMAROWEM

POMNIK CHWAŁY
KAWALERII
I ARTYLERII KONNEJ

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce album wydany z okazji uroczystego odsłonięcia Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej w Wolicy Śniatyckiej, którego dokonano w trakcie obchodów 102. Rocznicy Bitwy pod Komarowem - Święto Kawalerii Polskiej. Dziękujemy serdecznie wszystkim, którzy wspomagali budowę monumentu oraz pomogli przy uroczystym jego odsłonięciu. Szczególne podziękowania składamy na ręce Pana Jana Józefa Kasprzyka Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych za współorganizację tak ważnej uroczystości oraz wydanie niniejszego albumu.

Janusz Duda

MMXXII

WYPEŁNIONY TESTAMENT

W dniu 28 sierpnia 2022 roku został wypełniony testament kawalerzystów i artylerzystów konnych walczących w bitwie pod Komarowem. Pomnik odsłonięty na paśmie wzgórza 255 przypomina o czynie bojowym, który powstrzymał pochód bolszewickiej 1 Konnej Armii Siemiona Budionnego na Warszawę. Po wielu latach zapomnienia wielkie zwycięstwo w Wolicy Śniatycznej powróciło na właściwe miejsce do panteonu zwycięstw jazdy polskiej.

Budowa pomnika nie była celem łatwym do zrealizowania. Do zadania stanęło całe środowisko kawalerii ochotniczej w Polsce oraz inne patriotyczne organizacje. Niezliczone akcje promocyjne, zbiórki funduszy czy aukcje w znaczący sposób wsparły budowę. Do zaszczytnego zadania realizacji testamentu włączyły się także instytucje rządowe, przekazując w ramach różnych programów środki na ten cel. Na drodze do jego realizacji nie zabrakło także wielu przeciwności losu: brak zrozumienia, obojętność czy (niestety!) zła wola – powstrzymywały proces budowy. Niezrażeni trudnościami spełniliśmy

powinność jaką pozostawili nam nasi przodkowie. W 102. rocznicę bitwy pod Komarowem z podniesioną głową mogliśmy zameldować „błękitnym szwadronom”, że Ich wola, a nasze społeczne posłannictwo zostało wypełnione.

W zainicjowany przez Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem” proces pozyskiwania funduszy na cel budowy Pomnika włączyło się środowisko kawalerii ochotniczej oraz wiele instytucji i osób prywatnych.

Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem” zaprosiło do współpracy partnerów społecznych takich jak m.in. Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość i Stowarzyszenie Polski Klub Kawaleryjski. Do procesu włączyło się również wiele przedsiębiorstw i osób, które w bardzo istotny sposób wspomagały powstanie monumentu.

Na szczególne uznanie zasługuje mecenas, jakim otoczył nasze przedsięwzięcie pan dr h.c. Marek Małecki. Ogromne wsparcie finansowe i merytoryczne były bardzo istotnym czynnikiem w całym procesie powstawania pomnika.

HISTORIA BITWY

Po wygranej Bitwie Warszawskiej 1920 roku ogólna sytuacja taktyczna wojsk polskich na frontach wojny z bolszewikami. Wprawdzie doskonale dowodzenie i wysokie morale polskich jednostek doprowadziły do rozbicia wojsk frontu północno - zachodniego pod Warszawą, ale te pożądane i napawające nadzieją sukcesy w zaden sposób nie gwarantowały wygranej wojny. Siła bojowa Armii Czerwonej wciąż była ogromnym zagrożeniem, a skierowane na pomoc Tuchaczewskiemu wojska frontu południowo-zachodniego Jegorowa, stanowiły realną siłę, która mogła przesądzić

o losach Polski w tej wojnie. W składzie wspomnianej formacji wojskowej znajdowała się bezwzględna 1. Armia Konna dowodzona przez Siemiona Budionnego. Ta niezwyciężona formacja znana była nie tylko z wyjątkowego okrucieństwa, ale także specyficznej taktyki, która swoją skuteczność udowodniła rozbijając wojska Denikina w walkach pod Samhorodkiem, Żytomierzem, Berdyczowem czy Zadwórzem. Po bezskutecznych próbach zdobycia Lwowa 1. Armia Konna Budionnego 27 sierpnia ruszyła by wesprzeć Tuchaczewskiego. Stojący na drodze Zamość, stał się kolejnym punktem, który chciał zająć Budionny.

Jerzy Kossak druga część tryptyku Bitwa pod Komarowem

Jerzy Kossak pierwsza część tryptyku Bitwa pod Komarowem

Wyjątkowo skuteczna obrona miasta wstrzymała bolszewickie jednostki, dając tym samym dodatkowy czas do stworzenia sytuacji pozwalającej na ich rozbicie. Plan zakładał wepchnięcie sił Budionnego w kleszcze pomiędzy 3. Armię wojsk polskich, działającą od północy, a Grupę wojsk dowodzonych gen. Stanisława Hallera. Zorientowawszy się w fatalnym położeniu swoich wojsk, Budionny nakazał odwrót całej 1. Konnej Armii, liczącej około 4500 szabel. 31 sierpnia na jej drodze stanęła 1. Dywizja Jazdy, składająca się z dwóch sześciopułkowych

brygad o łącznej sile 1500 szabel. W dwuetapowym całodziennym boju polska kawaleria pod Komarowem wywalczyła zwycięstwo, które zapisało się na kartach historii jako największy kawaleryjski bój XX wieku. Było to zarazem ostatnie stracenie ogromnych mas kawalerii na miarę wojen napoleońskich. Na okoliczność tego zwycięstwa w 2009 roku Minister Obrony Narodowej wpisał na stałe do kalendarza Sił Zbrojnych RP Święto Kawalerii Polskiej pod datą bitwy pod Komarowem.

Jerzy Kossak trzecia część tryptyku Bitwa pod Komarowem

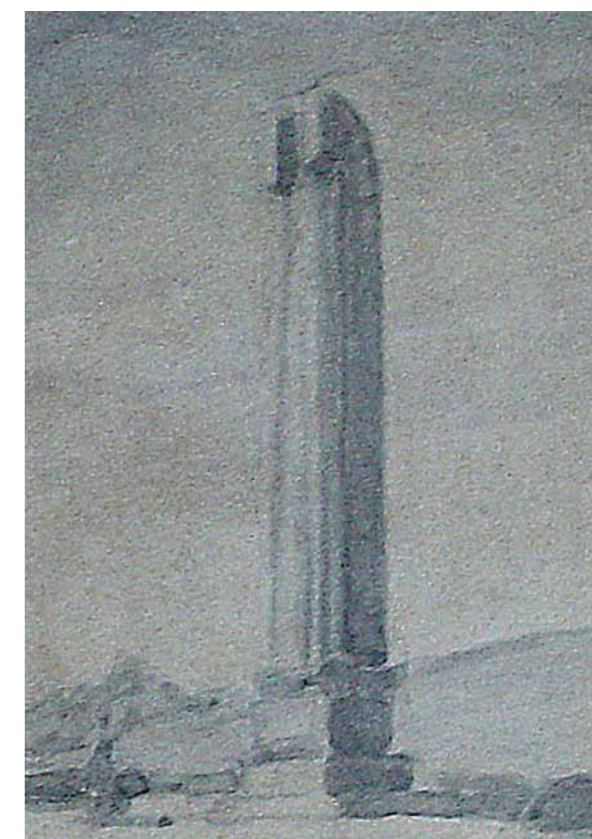

*Akwarela przedstawiająca salon Borysa von Zinserlinga.
Nad drzwiami szkic widoczny szkic prawdopodobnego wizerunku pomnika z 1936 roku.*

W dwudziestoleciu międzywojennym historycy wojskowości jak też kawalerzyści uznali, że bitwa pod Komarowem jest jednym z sześciu najważniejszych historycznych zwycięstw jazdy polskiej. Dla upamiętnienia tej rangi czynu bojowego projektowana była na Wawelu Sala Chwały Jazdy Polskiej, gdzie obok urn z ziemią spod Grunwaldu, Chocimia, Kircholmu, Wiednia i Somosierry miała spocząć urna z ziemią spod Komarowa. Plany te zniweczyła II Wojna Światowa. Znaczenie bitwy dla historycznej chwały polskiego oręża chciano również pod-

kreślić poprzez specjalne zamówienie z Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu na wykonanie artystycznych prac malarskich, które zlecono w 1938 r. znanemu malarzowi – bataliście Jerzemu Kossakowi. Spełniając oczekiwania zamawiającego – kawalerskiej Alma Mater – artysta wykonał tryptyk przedstawiający Bitwę pod Komarowem w jej kolejnych fazach. Jednak to inicjatywa uczestników bitwy - powołanie w 1936 roku komitetu budowy pomnika w Wolicy Śniatyckiej stało się aktem woli, testamentem, na wypełnienie którego przyszło im czekać 86 lat. W 1936 roku uczestnicy bitwy powo-

łali komitet budowy pomnika w Wolicy Śniatyckiej. Komitet zdążył ogłosić konkurs na projekt monumentu. Wybrana została praca uznanego architekta Borysa von Zinserlinga. Odsłonięcie pomnika zaplanowano na 31 sierpnia 1940 roku w 20. rocznicę bitwy pod Komarowem (analiza autora opisu). Plany budowy przerwała II Wojna Światowa, a inicjatorzy ponownie musieli stanąć do walki o Polskę. W okresie reżimu Polski Ludowej historia zwycięstwa pod Komarowem była szczególnie skrywana. Aparat bezpieczeństwa w bezzwzględny sposób napiętnował nie tylko pamięć o bitwie, ale również o jej uczestnikach. Historia przetrwała przede wszystkim dzięki środowiskom emigracyjnym, które gromadziły relacje uczestników, przekazując je w różnych publikacjach, np. w „Przeglądzie Kawalerskim” czy poprzez wspomnieniowe audycje nadawane przez Radio Wolna Europa. W utrzymaniu pamięci o bitwie odegrało również wielką rolę lokalne społeczeństwo. Mimo bezzwzględnego nakazu milczenia lokalna społeczność dbała o mogiły poległych kawalerzystów. Doskonałym przykładem pamięci i odwagi jest fakt, iż Służba Bezpieczeństwa PRL wielokrotnie nakazywała zamalowanie ścian kościoła pw. Świętej Trójcy w Komarowie, na których przedstawione były sceny batalistyczne z 31 sierpnia 1920 roku. Ściany były pokrywane czasowo kredą, by za chwilę ponownie odsłaniać malowidła. Pod koniec lat 80., za sprawą

Powiększony fragment akwareli z prawdopodobnym wizerunkiem projektu pomnika z 1936 roku.

NSZZ Solidarność Rolników Indywidualnych oraz Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej rozpoczął się proces przywracania pamięci o bitwie i jej bohaterach. Szczególną rolę odegrało zaangażowanie Senatora Wiesława Lipko - lekarza, społecznika, działacza opozycji antykomunistycznej, który z pomocą lokalnej społeczności doprowadził do budowy niewielkiego monumentu na placu przed komarowskim kościołem. W tym czasie zagospodarowano również miejsce pamięci w Wolicy Śniatyckiej, oczyszczając teren i usypując niewielki kopiec z krzyżem. Przełom w upamiętnieniu bitwy nastąpił wraz ze zmianami ustrojowymi w Polsce.

Od lat 90. przywrócono uroczystości rocznicowe. Na szczególne uznanie zasługuje praca nauczycieli komarowskiej szkoły. Należy przede wszystkim wymienić wkład Anny Wojdy, która w 2003 roku wraz z Beatą Biszczan opisały bitwę pod Komarowem w książce „Komarów – Ocalić od zapomnienia”. W 2006 roku z inicjatywy Tomasza Dudka oraz Anny Wojdy powstało Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem”, które podjęło się spełnienia woli kawalerzystów oraz artylerzystów konnych II RP. Już w 2007 r. na podstawie wiedzy o wykorzystaniu symboliki skrzydeł husarskich w przedwojennym projekcie Tomasz Dudek wraz Weroniką Kobylińską (wnuczką Szymona Kobylińskiego) rozpoczęli szkice nad nową koncepcją monumentu. Równoległe, po wielu staraniach Tomasz Dudek odnalazł rodzinę Borysa von Zinserlinga, która przekazała zdjęcie akwareli z prawdopodobnym wizerunkiem przedwojennego projektu (fot.1,2 str. 10, 11) pomnika Bitwy pod Komarowem. Ponieważ jednak nie było pewno-

ści, czy wizerunek obiektu pomnika z odnalezionego szkicu jest odzwierciedleniem jego formy pierwotnej, postanowiono się skonsultować w tej sprawie z autorytetami naukowymi z dziedziny historii sztuki, prof. Wiktorem Zinem oraz prof. Ludwikiem Maciągiem, którzy zasugerowali, iż należy wykonać nowy projekt obejmujący współczesne spojrzenie na dalsze losy polskiej kawalerii. Pierwsza koncepcja powstała już 2010 roku i została wykonana na podstawie przekazanych szkiców przez prof. Janusza Kucharskiego. W 2009 roku Prezes Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”, Tomasz Dudek, wniósł do MON, poprzez Dowództwo Garnizonu Warszawa, wniosek o ustanowienie (w dacie i na okoliczność zwycięstwa pod Komarowem) Święta Kawalerii Polskiej. Załącznikiem do wniosku było pisemne wsparcie całego środowiska kawalerii ochotniczej oraz osób i instytucji związanych z historią kawalerii. Pierwsze święto, zapisane już na stałe w kalendarzu Sił Zbrojnych RP, odbyło się w 90. rocznicę bitwy pod

Komarowem. Uroczystość zbiegła się z planem filmowym, jaki Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem” realizowało do dzieła „Bitwa warszawska 1920” Jerzego Hoffmana. W 2012 r. realizacja planów budowy Pomnika została przerwana z powodu planowanej, przy współudziale władz samorządowych Gminy Komarów – Osada, budowy farmy wiatrowej na paśmie wzgórza 255. W 2014 r. władze gminy Komarów – Osada nie wykazały zrozumienia wobec historycznych faktów, skali i zakresu bitwy. W walkę o ochronę pola bitwy zaangażowało się środowisko kawalerii ochotniczej z całej Polski. Mimo wielu protestów i interwencji Rada Gminy zagłosowała za zmianą planu zagospodarowania przestrzennego. W tym samym roku Tomasz Dudek nabył jedyne siedlisko znajdujące się na terenie objętym zmianą planu, stając się tym samym stroną w postępowaniu. Umożliwiło to zaskarżenie uchwały Rady Gminy. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie uchylił uchwałę, wykazując wiele nieprawidłowości.

Naczelny Sąd Administracyjny podtrzymał wyrok WSA, chroniąc tym samym historyczny krajobraz pola bitwy przed dewastacją. Zakupione siedlisko zostało adoptowane na kawaleryjską stanicę zgrupowania Komarowskiej Potrzeby. Dla potrzeb ochrony pola bitwy odbyło się wiele spotkań, konferencji. Opracowane zostało obszerne „Studium uwarunkowań historycznych i krajobrazowych pola bitwy pod Komarowem”. Konrad Głuchowski zaprosił Bogusława Wołoszańskiego do stworzenia odcinka „Sensacji XX wieku” poświęconego bitwie pod Komarowem. Na plan zdjęciowy nieodpłatnie stawiło się ponad 220 konnych ochotników. Emisja filmu nastąpiła na kilka dni przed pozytywnym wyrokiem WSA. W 2018 r. w budowę pomnika włączył się Poseł na Sejm RP, Sławomir Zawiślak, pełniący jednocześnie funkcję Prezesa Światowego Związku Żołnierzy AK Okręg Zamość. Podpisane w 2018 r. porozumienie pomiędzy stowarzyszeniami dało wymierne korzyści i miało wpływ na współpracę z instytucjami rządowymi.

wizualizacje Kamil i Konrad Głuchowscy

AUTORZY PROJEKTU

Projektantami całości zrealizowanego pomnika są mgr sztuki Konrad Głuchowski oraz mgr inż. arch. Tomasz Dudek, który ufundował działkę pod budowę pomnika. Projekt konstrukcji opracował inż. Jan Dworzycycki. Trzybryłowa kompozycja przestrzenna z wyniosłymi skrzydłami oraz formą mauzoleum u podstawy, na której umieszczone są sylwetki szarżujących kawalerzystów roku 1920, jest spójna z zamysłem przedstawionym w roku 2009, jednakże wzmocniona formą bardziej monumentalną, a tym samym lepiej widoczną i rozpoznawalną z dużej odległości. Elementy skrzydeł zostały spięte klamrą stanowiącą jednocześnie podstawę dla szarżujących kawalerzystów. Powstały w ten sposób kształt utworzył u podstawy formę mauzoleum. Ściany symbolicznego mauzoleum posiadają wybite znaki wszystkich 40 pułków kawalerii II RP oraz artylerii konnej. Nad zwieńczeniami wejścia umieszczono napis „CHWAŁA KAWALERII I ARTYLERII KONNEJ”. Wnętrze mauzoleum stanowi otwarte pomieszczenie z widokiem w każdym kierunku świata. Na wewnętrznych ścianach obiektu zostały umieszczone cytaty z fragmentów wspomnień uczestników bitwy pod Komarowem, uwydatniające dramatyzm i dziejową wagę wydarzenia, w którym brali udział. Całość została wyniesiona jako platforma widokowa na podwyższeniu do którego prowadzą schody.

Po opracowaniu koncepcji oraz oszacowaniu możliwości technicznych został opracowany projekt budowlany - wykonawczy na Punkt Widokowy

z Platformą Widokową i Pomnikiem Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej, który 6 grudnia 2018 roku otrzymał pozwolenie na budowę. Na podstawie konkursu ofert wyłoniony został artysta rzeźbiarz, który spełniał wszystkie kryteria niezbędne do wykonania rzeźb. Dla twórców koncepcji całości monumentu głównym kryterium było doświadczenie w tematyce rzeźby koni w dużej skali. Konkurs wygrał artysta rzeźbiarz Artur Wochniak, który zaprosił do współpracy artystę rzeźbiarza Tomasza Radziewicza.

Po wykonaniu modelu w skali 1:8 przystąpiono do prac nad modelami 1:1. Każdy z etapów był konsultowany pod względem ruchu konia jak też pozycji kawalerzysty oraz detali historycznych. Modele zostały skierowane do odlewni Garstka Studio w mieście Śrem. Cały proces budowlany nadzorowany był przez projektantów na każdym jego etapie zarówno pod względem budowlanym jak też estetycznym. Ostatnim elementem Pomnika było opracowanie przez Konrada Głuchowskiego skomplikowanych graficznie odznak wszystkich 40 pułków kawalerii oraz wewnętrznych inskrypcji, które znalazły się na płytach mauzoleum. Dobór cytatów z wypowiedzi uczestników bitwy pod Komarowem zawartych na siedmiu wewnętrznych płytach stanowi symboliczne streszczenie przebiegu bitwy. Ostatnia VIII płyta posiada inskrypcję opracowaną przez inicjatora budowy Pomnika, Tomasza Dudka, w imieniu wszystkich darczyńców i fundatorów Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej.

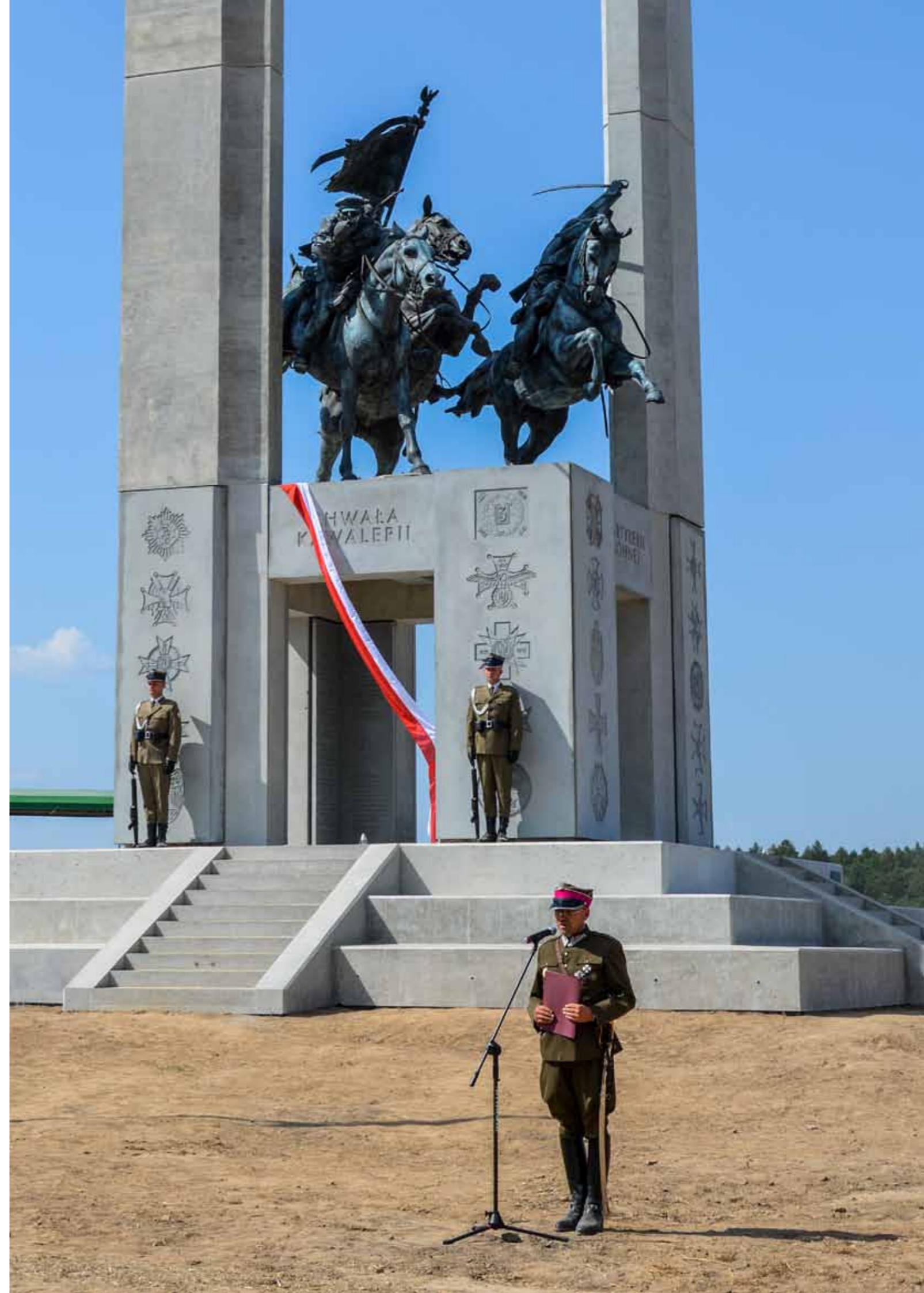
Tomasz Dudek spiritus movens - architekt przedsiębiorca, społecznik. Od 2001 roku czynnie zaangażowany w proces przywracania właściwego etosu bitwie pod Komarowem. Inspirator i koordynator budowy Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej oraz współautor projektu monumentu. Darczyńca działki pod budowę Pomnika. Inicjator ustanowienia Święta Kawalerii Polskiej przez MON pod historyczną datą zwycięskiej bitwy pod Komarowem. Twórca i wieloletni komendant Komarowskiej Potrzeby – kawaleryjskiego ruchu przy odbudowie etosu bitwy. Współzałożyciel Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”. Twórca manewrów kawalerii ochotniczej, a następnie ćwiczeń z Wojskiem Polskim HUZAR. Inicjator koncepcji wykorzystania koni w działaniach WOT. Współautor i koordynator „Studium uwarunkowań historyczno – krajobrazowych pola bitwy pod Komarowem 1920” jako opracowania, mającego na celu ochronę pola bitwy w Wolicy Śniatyckiej. W 2015 roku, dla potrzeb ochrony pola bitwy, zakupił jedyną gospodarstwo na terenie objętym zmianą planu zagospodarowania przestrzennego, a następnie zaskarżył uchwałę Rady Gminy Komarów-Osada, która miała umożliwić budowę farmy wiatrowej na polu bitwy. Proces sądowy wygrał, chroniąc tym samym historyczne pole bitwy przed dewastacją. Gospodarstwo przeznaczył na coroczne zgrupowania kawalerii ochotniczej w ramach rocznic bitwy pod Komarowem. Autor wielu projektów architektonicz-

nych. Członek pierwszej kadencji Lubelskiej Okręgowej Rady Izby Architektów RP. Organizator wielu spotkań szkoleniowo integracyjnych dla architektów i inżynierów budownictwa Zamojszczyzny. Wieloletni konsultant Zrzeszenia Kół Pułkowych Kawalerii w Londynie w zakresie nadawanie barw i tradycji pułków kawalerii oddziałom ochotniczym w Polsce. Wskazany przez powyższe Zrzeszenie do Kapituły Barwy i Tradycji Pułków Kawalerii i Artylerii Konnej II RP jako kontynuator londyńskiej działalności. Konsultant i organizator planów filmowych „Bitwa warszawska 1920” J.Hoffmana, „Sensacje XX wieku – Szabla Polska” Bogusława Wołaszańskiego. Inicjator nadania oraz współfundator Sztandaru Szwadronu Kawalerii Ochotniczej w barwach 9. Pułku Ułanów Małopolskich.

Za działalność związaną z upamiętnieniem bitwy pod Komarowem oraz kawalerii i artylerii konnej odznaczony Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski.

zdj. Joanna Wolska >>

mgr sztuki **KONRAD GŁUCHOWSKI**

Konrad Głuchowski – absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od lat młodzieńczych interesuje się tradycją Polskiej Jazdy, szczególnie okresu XX-lecia Międzywojennego. Swoją pasję przełożył na pracę twórczą między innymi współtworząc i projektując od 10 lat serie wydawnicze dotyczące historii kawalerii i oręża polskiego (dotychczas ponad 800 pozycji), za co dwukrotnie został uhonorowany Nagrodą im. gen. Wieniawy-Długoszewskiego.

Od 2010 r. współpracuje ze Stowarzyszeniem Bitwa pod Komarowem czynnie angażując się w wydobywanie na światło dzienne i propagowanie wiedzy na temat wielkiego zwycięskiego boju polskiej kawalerii nad bolszewikami pod Komarowem w 1920 r. Zadanie to realizuje m.in. poprzez swój udział w reportażach na temat bitwy pod Komarowem, audycjach radiowych oraz fabularyzowanych filmach dokumentalnych, w tym np. w odcinku Sensacji XX wieku Bogusława Wołoszańskiego pt. „Szabla Polska”.

Także jako twórca zaangażował się w pracę na rzecz krzewienia etosu Kawalerii Polskiej – stworzył m.in. odznakę oraz wzór paradnego czapraku i mantelzaku Szwadronu Kawalerii Wojska Polskiego.

Zwieńczeniem jego pracy twórczej na rzecz budowania świadomości znaczenia i wagi historycznej zwycięstwa Polaków nad bolszewikami

w 1920 r. jest współautorstwo projektu monumentu Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej, który został odsłonięty na polach Wolicy Śniatyckiej w 102 rocznicę bitwy pod Komarowem.

Z Kawalerią Polską Konrad Głuchowski związany jest nie tylko poprzez szacunek do jej bogatego i godnego chwały dorobku, ale także poprzez nieodłącznego towarzysza każdego kawalerzysty – konia. Konno jeździ od 20 lat. Swoją wiedzą historyczną i jeździecką wielokrotnie służył jako merytoryczny konsultant przy produkcjach filmów historycznych oraz inscenizacjach z udziałem koni. Jako jeździec – kawalerzysta wystąpił w scenach szarż konnych m.in. w filmach: „Bitwa Warszawska 1920”, „Legiony”.

Za swój wysiłek związany z upamiętnieniem bitwy pod Komarowem oraz kawalerii i artylerii konnej odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Inż. JAN DWORZYCKI

Inż. Jan Dworzycki – autor projektu konstrukcji Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej oraz konstrukcji wewnętrznych rzeźb.

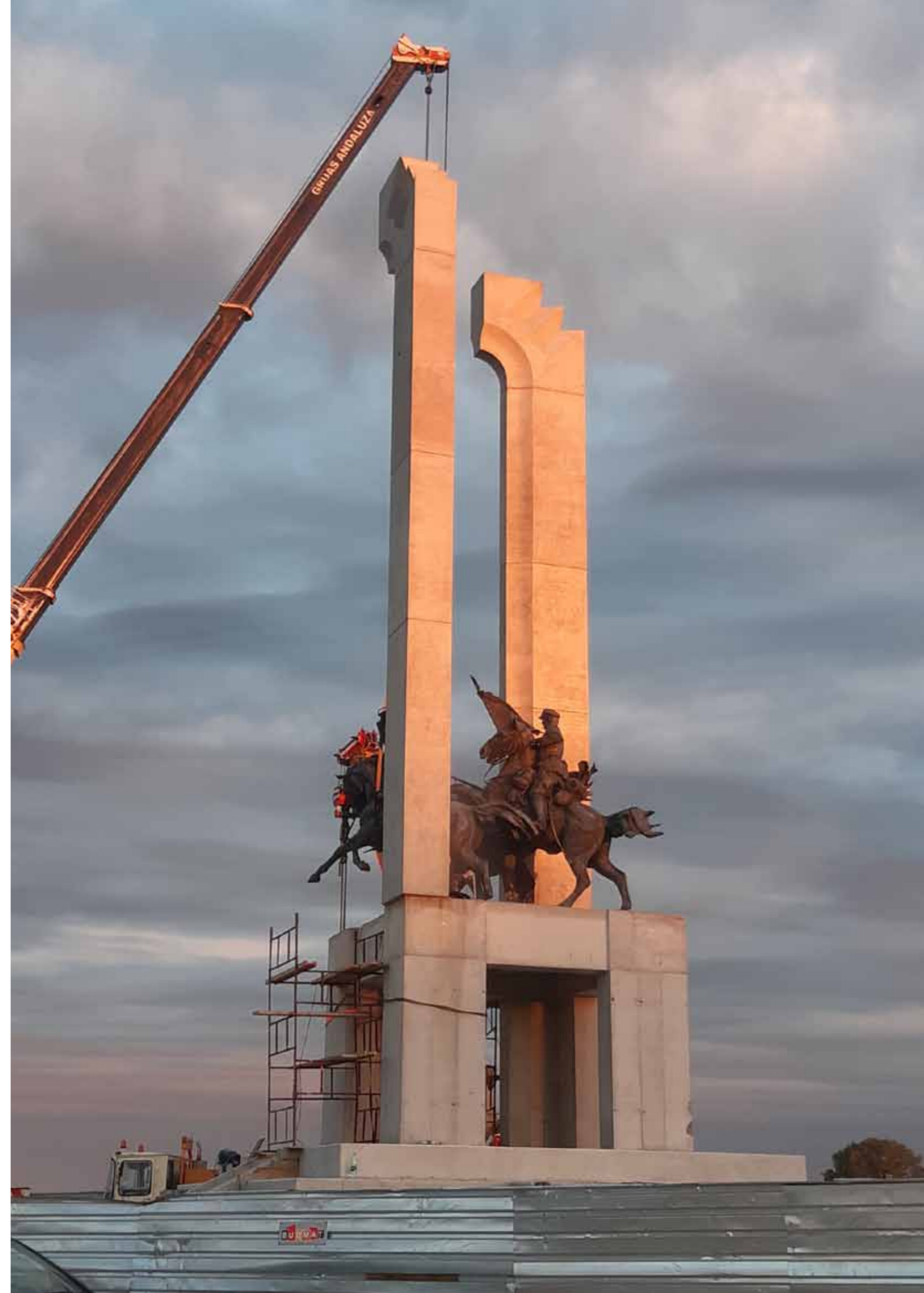
Inżynier budownictwa lądowego, konstruktor, rzeczoznawca budowlany, członek Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa (odznaczony honorową srebrną odznaką PZITB).

Autor wielu opracowań projektowych, opinii technicznych oraz ekspertyz budowlanych w zakresie konstrukcji obiektów budowlanych m.in.: remont konserwatorski Akademii Zamojskiej, rewitalizacja Bastionu VI Twierdzy Zamość, remont konserwatorski zespołu klasztorного zakonu oo. Bernardynów w Radecznicy, remont konserwatorski stawu dolnego wraz z mostem oraz budynkiem powozowni w zespole zamkowo-pałacowym w Krasiczynie, remont konserwatorski kościoła p.w. św. Wojciecha i Matki Bożej Różańcowej w Nieliszu, rewitalizacja budynku „Żydowskie Jatki” w Zamościu, remont konserwatorski budynku handlowo-usługowego „Kropla Mleka” w Zamościu, zespół budynków wielorodzinnych w Garwolinie, rewitalizacja budynku usługowego „Dom Komendanta Twierdzy” w Zamościu oraz wiele innych.

Spółecznie, opracował wstępną analizę możliwości wykonania konstrukcji według przekazanej koncepcji architektonicznej. Opracował dokumentację budowlaną monumentu w ramach otrzymanego przez Stowarzyszenie dofinansowania z MKiDN.

Projekt wykonawczy głównej bryły wykonał nieodpłatnie. Opracował społecznie bardzo skomplikowaną konstrukcję wewnętrzną rzeźb (konstrukcje stalowe opracowane na podstawie skanu 3D wnętrza rzeźb). Prowadził stałe nadzory budowlane społecznie bez pobierania wynagrodzenia. Przez cały okres inwestycji wyjątkowo zaangażowany w proces budowlany. Pod koniec 2021 roku wstąpił do stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”, angażując się w działalność edukacyjną. Za aktywność związaną z upamiętnieniem miejsc pamięci, w tym bitwy pod Komarowem, odznaczony srebrnym Krzyżem Zasługi w trakcie uroczystego odsłonięcia Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej.

Rzeźbiarz **ARTUR WOCHNIAK**

Artur Wochniak – współtwórca rzeźb szarżujących konno kawalerzystów na Pomniku Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej.

Artysta Rzeźbiarz, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu na Wydziale Malarstwa, Grafiki i Rzeźby. Dyplom z rzeźby uzyskał w pracowni prof. Józefa Kopczyńskiego z najwyższą notą. Do najważniejszych z Jego realizacji należy zaliczyć Brunszwicką Kwadrygę (Braunschweiger Quadriga) w Brunzwicku wykonaną w 2006/2007 roku. Jest to jedna z największych tego typu rzeźb w Europie (około 10m wysokości). Doświadczenie w wielkogabarytowych rzeźbach koni zaowocowało wyborem Artysty do wykonania rzeźb szarżujących kawalerzystów na Pomniku Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej. W dorobku artysty samodzielnymi pomnikami: Świętego Urbana – Patrona Zielonej Góry, Andrzeja Huszczy – legendy zielonogórskiego speedwaya, Czesława Niemena w Białogardzie, Emmy Winiarki w Zielonej Górze, Stolik Klema Felchnerowskiego – rzeźba w przestrzeni miejskiej Zielonej Góry, Figury Wiedźmina III – „dziki gon” – rzeźba wykonana na premierę najbardziej znanej gry na świecie. Powielona 32 x i zaprezentowana została na całym świecie: USA, Japonia, Australia, Europa. Zrealizowana przy współpracy z Tomaszem Radzewiczem w 2014 r. Bachusiki – satyryczne rzeźby zielonogórskie wykonane z brązu - znajdują się

w przestrzeni miejskiej Zielonej Góry. Realizacja około 50 rzeźb. Realizacje rzeźbiarskie do wnętrza luksusowych samochodów przy współpracy z firmą Carlex Design. Wiele dzieł rzeźbiarskich Artysty znajduje się również w prywatnych zbiorach na świecie, między innymi w Wielkiej Brytanii, Francji, Holandii, Belgii, Niemczech i Austrii. Obecnie zajmuje się przede wszystkim rzeźbą kameralną i monumentalną, poza tym: rysunkiem, scenografią, projektowaniem graficznym, projektowaniem wnętrza i malarstwem.

Rzeźbiarz **TOMASZ RADZIEWICZ**

Tomasz Radzewicz – współtwórca rzeźb szarżujących konno kawalerzystów na Pomniku Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej.

Artysta Rzeźbiarz, absolwent Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, dyplom uzyskał w pracowni prof. Stanisława Radwańskiego w 2003 roku. Stypendysta Kunstakademie w Karlsruhe, w pracowni prof. Stephana Balkenhol. Wszechstronny artysta mający w swym dorobku zarówno realizacje pomnikowe, jak i rzeźby abstrakcyjne, idealnie wpisujące się we współczesną przestrzeń publiczną.

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Gdańsku, Fontanna Neptuna na dziedzińcu Kwartalu Kamienic w Gdańsku, Monumentalny Pomnik Jana Pawła II w Przemyślu, którego odsłonięcia dokonał Prezydent Polski ś.p. Lech Kaczyński czy pomnik Kazimierza Deyny w Warszawie, to tylko kilka wybranych realizacji z całego dorobku Radzewicza.

Uczestnik licznych międzynarodowych plenerów rzeźbiarskich, min. we Francji, Niemczech czy Izraelu. Jego abstrakcyjne formy z kamienia można dziś zobaczyć w przestrzeni takich miast jak: Rechovot pod Tel Awiwem, Montauban, Marc-la-Tour czy Grasse pod Canne we Francji.

Uczestnik zarówno wystaw indywidualnych, jak i zbiorowych w Polsce i za granicą.

Tomasz Radzewicz to również concept artist, character designer i creature designer, projektujący postacie dla branży filmu i gier. Współpracuje

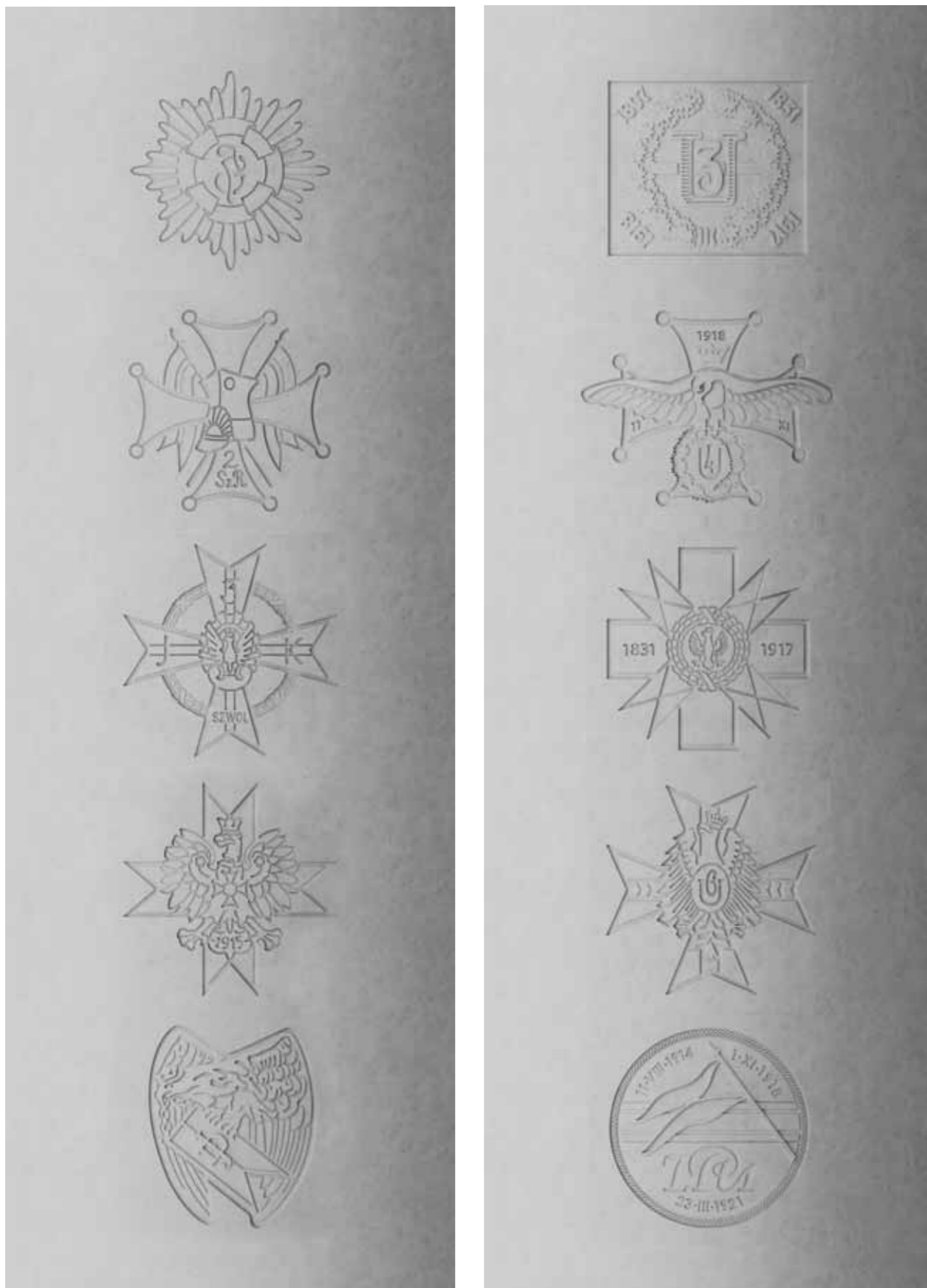
z tak rozpoznawalnymi markami jak: CD Projekt Red twórcy Gry WIEDZMIN czy CYBERPUNK 2077 oraz Platige Image Tomasza Bagińskiego, tworząc dla nich wyjątkowe projekty. Jest m.in. autorem figury kolekcjonerskiej do ostatniej części Wiedźmina „The Witcher III Wild Hunt” oraz twórcą projektu rzeźby kolekcjonerskiej do gry CYBERPUNK 2077. W 2015 roku realizował projekt dla Neville Page, twórcy postaci do takich filmów jak: Avatar, Super 8, Watchmen, Star Trek, TRON.

W latach 2015-2016 współpracował z Platige Image nad figurami do filmu animowanego Fatima. W 2018 współpracował ze studiem Deep Bleue Production nad realizacją projektów do filmów. Odwielulatprowadzi autorskie warsztaty edukacyjne w zakresie rzeźby min; Köln/ Niemcy, Brno/Republika Czeska, St. Petersburg/Federacja Rosyjska, Łodzi/Polska i inne.

zdj. Krystyna Chojnacka >>

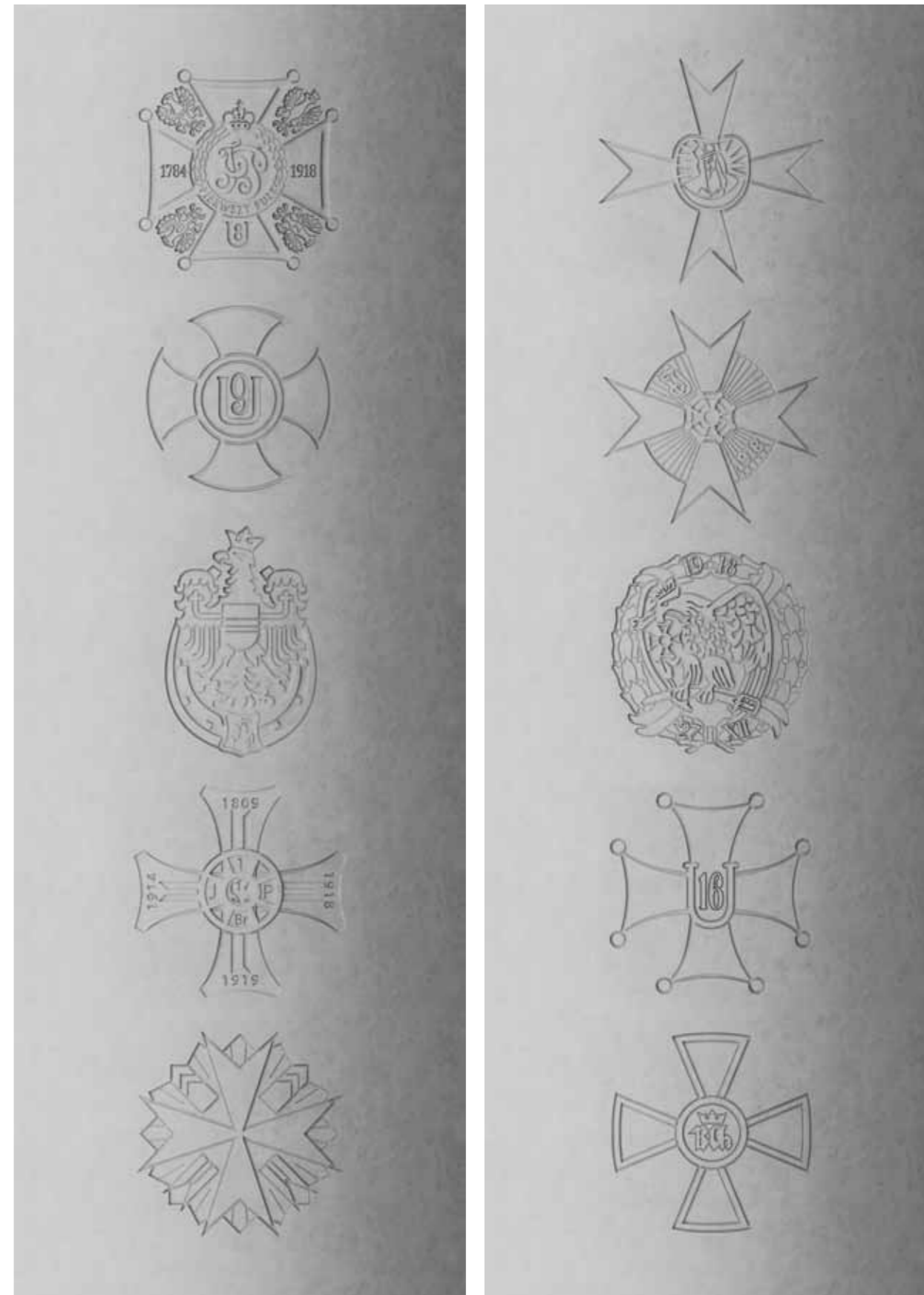

PLYTY ZEWNĘTRZNE

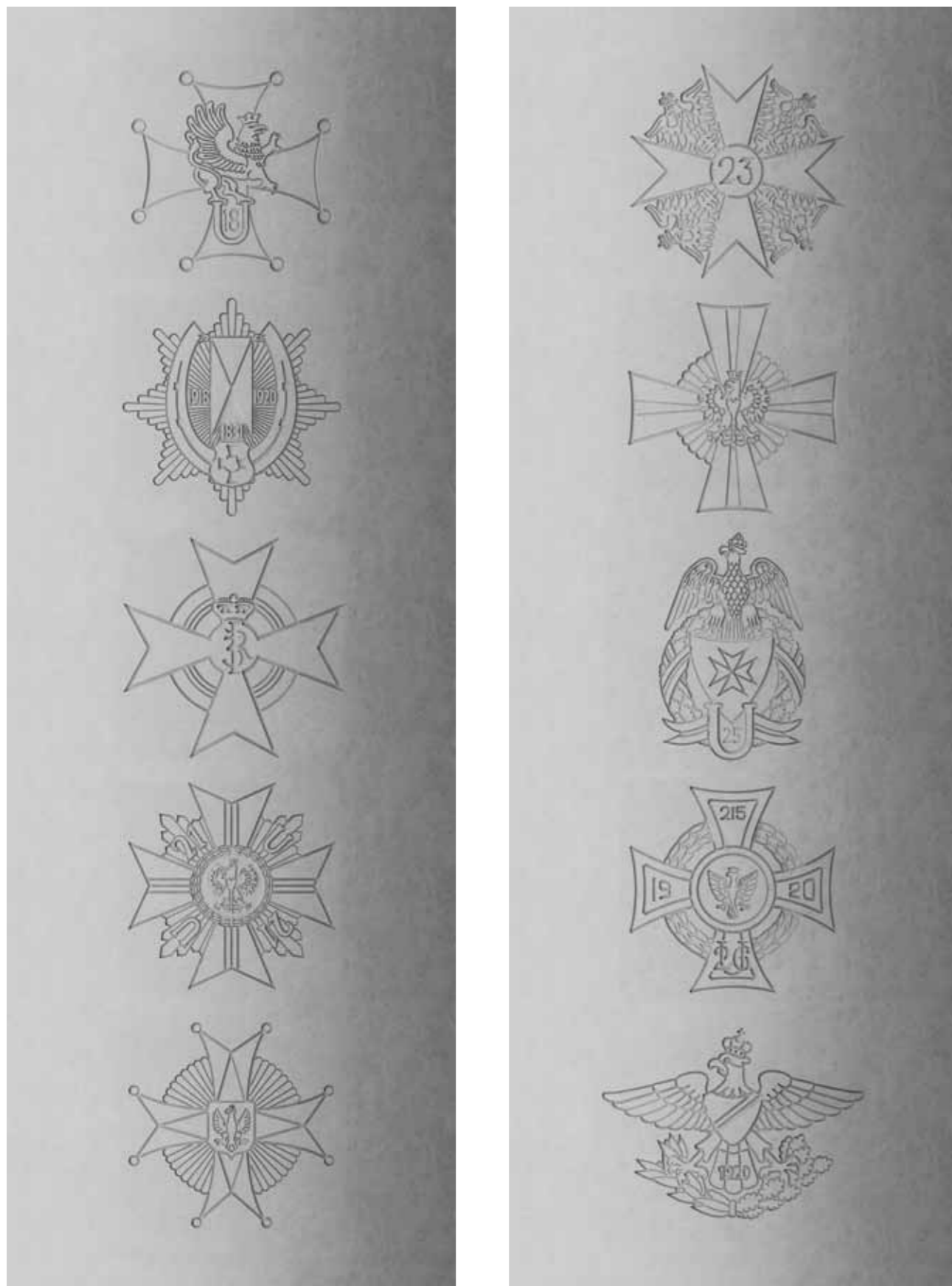
wizualizacja Kamil i Konrad Głuchowscy

PLYTY ZEWNĘTRZNE

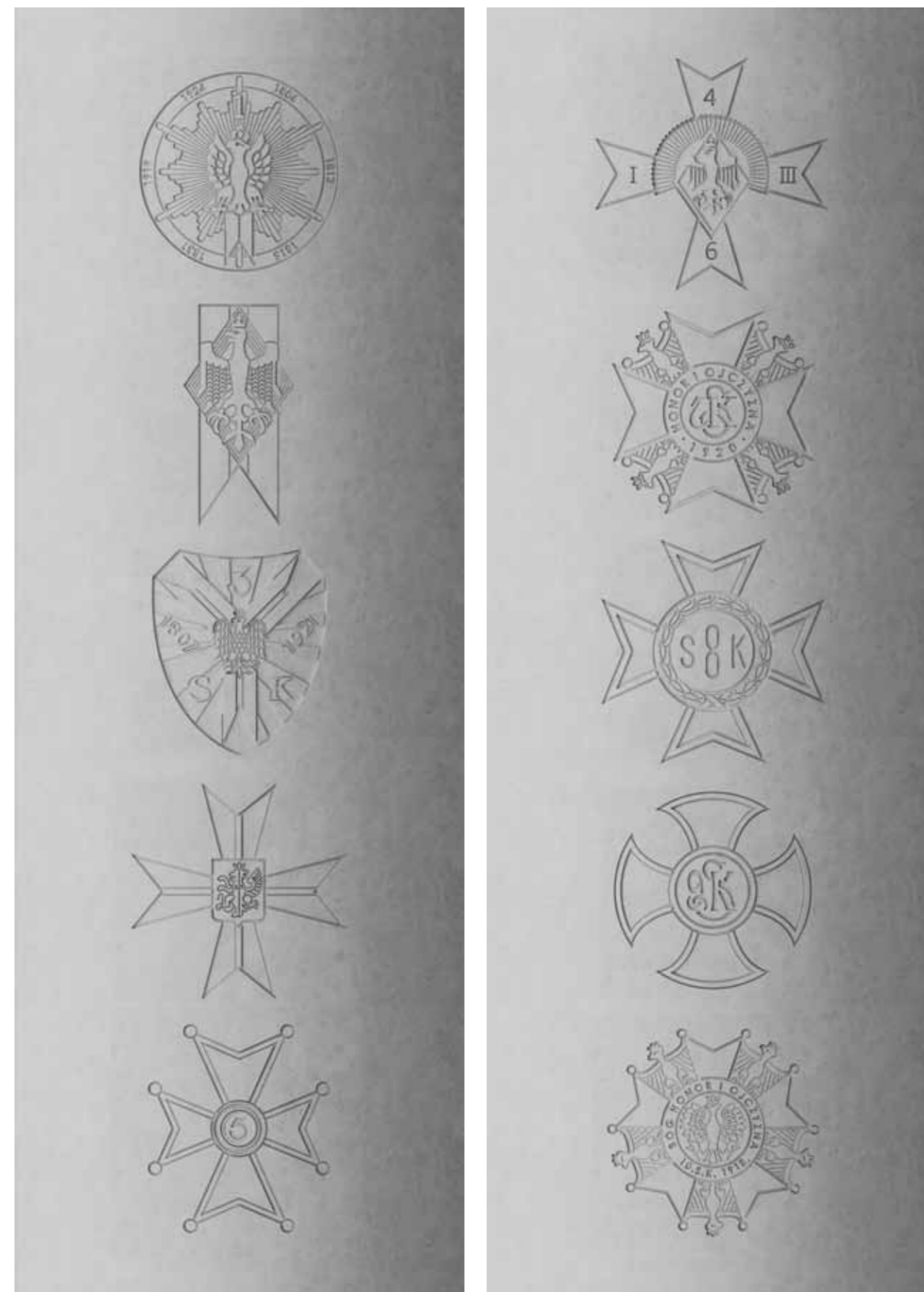
wizualizacja Kamil i Konrad Głuchowscy

PŁYTY ZEWNĘTRZNE

wizualizacja Kamil i Konrad Głuchowscy

PŁYTY ZEWNĘTRZNE

wizualizacja Kamil i Konrad Głuchowscy

PŁYTY WEWNĘTRZNE

I

„31 sierpnia dochodzi do rozstrzygającej całodzienniej Bitwy konnej pod Komarowem. Unikat w dziejach XX wieku”.

płk Kornel Krzeczunowicz

„U przełomu naszej kampanii wolnościowej z 1920 roku rozegrano tu bitwę jakich mało – wielką bitwę kawalerii. Mongołowie, Tatarzy, Kozacy i te same rubieże Najjaśniejszej Rzeczypospolitej. Bezprzykładne reminiscencje, coś jakby urywek z epoki Jagiellonów lub ze złotego wieku naszego rycerstwa”.

gen. Aleksander Pragłowski

„Dla prostego – jak ja – ułana był to dzień wrażeń żołnierskich o najwyższym napięciu. Przy rozległym horyzoncie, w lekko falistym terenie, w pełnym słońcu pogodnego letniego dnia ciągle się coś działo i nawet z dala oglądane szarże bratnich pułków wzbudzały dreszcze i trzymały w nerwowym napięciu. Był to pamiętny dzień, w którym ułan, zapominając o zmęczeniu i głodzie, gotów był na wszystko, nie myśląc o życiu”.

Jan Fudakowski
ułan krechowiecki

II

„W pierwszej fazie walki osiągnąłem wzgórze 255 (...). Przed moimi oczami stanęła wspaniała panorama pięknego krajobrazu (...). Przeszedłem z pułkiem do szarży...”.

płk Rudolf Rupp

„W beznadziejnej chwili przychodzi z pomocą dzielny 9 pułk ułanów, rozpoczyna niespotykaną od czasów napoleońskich dwugodziną walkę wręcz”.

płk Kornel Krzeczunowicz

„Przychodzi chwila decydująca. Wszystko dotacza do 8-go pułku ułanów; sztab dywizji, sztab brygady, mały oddział 1-go pułku ułanów (...). Niezwykle silnej tej szarży nie wytrzymał nieprzyjaciel. Było to widowisko wspaniałe, którego nigdy w życiu nie zapomnę”.

płk Henryk Brzezowski

PŁYTY WEWNĘTRZNE

III

„Nasze baterie (...) sypały szybkim ogniem w masy nieprzyjacielskie. Widać było dokładnie wybuchy granatów, od których kottowały się całe szeregi. W ślad za każdym oddziałem bolszewickim galopowały z tyłu długie sznury koni bez jeźdźców. Zimna krew naszych konnych artylerzystów budziła podziw...”.

gen. dyw.
Juliusz Rómmel

„Baterie (...) zaczęły szybkim ogniem ostrzeliwać gęste kolumny nieprzyjaciela. Strzelały one znakomicie – widać było, jak rażone naszymi pociskami rozlatują się całe szwadrony. Ogień ten jednak nie powstrzymał nieprzyjaciela. Wiedziałem, że dopiero nasze lance i szable rozstrzygną muszę, w czyjem ręku pozostanie pole bitwy”.

płk Henryk Brzezowski

IV

„Komarów stał się najślawniejszą kawaleryjską bitwą kampanii 1920 roku, (...). Było to poza tym ostatnie spotkanie wielkich jednostek jazdy na miarę napoleońskich wojen, gdzie biała broń i ogień artyleryjski na wprost decydowały o zwycięstwie”.

Jan Fudakowski
ułan krechowiecki

„Była to krwawa bitwa, w której nasza jazda wystawiła sobie pomnik sławy. Na naszym kontynencie była to zarazem ostatnia walka, w której dwie masy jazdy poszukiwały rozstrzygnięcia w sztykach konnych i przy pomocy szabli”.

gen. Aleksander
Pragłowski

PŁYTY WEWNĘTRZNE

V

„Widzę, jak zawracają ich dziesiątki, setki, tysiące i wreszcie cała masa wypełniająca rozległe pola.

Nasi wpadają na ich karki! Strzały, krzyki, przekleństwa – wszystko zlewa się w jeden piekielny hałas, ale z serca jakby kamień spadł, tak jest lekko, radośnie, szczęśliwie! Odczuwam tyle ulgi i tyle wdzięczności dla naszego ułana, że nigdy nie zapomnę tej chwili! (...).

Winszowałem im tak świetnego zwycięstwa.

»Musicie wszyscy pamiętać o dniu dzisiejszym, o którym będziecie opowiadali waszym dzieciom i wnukom! – jest to szarża, gdzie jeden Polak walczył przeciwko dziesięciu Moskalom«.

Radosne »hurra« było odpowiedzią na moje słowa”.

gen. dyw.
Juliusz Rómmel

VI

„Zakończenie tego dramatu nastąpiło już o zupełnym zmroku. Jak niespodziewanie ukazała się nam w całym swoim przepychu czerwona armia, tak się nagle zgubiła i przepadła w ciemnościach zapadającej nocy. Spokój, pustkę i kojącą ciszę przyniosła nastająca noc, a ogromna biała tarcza księżycy rozlała swe mdłe i zimne światło na pola i gaje, na których odbywały się cały dzień tak gorąco zmagania tysięcy ludzi”.

„Oto ostatnia walna bitwa, którą wydała sowiecka armia konna polskiej kawalerii”.

„Bitwa została wygrana; siła bojowa armii konnej została tutaj złamana i więcej jej już nie odzyskała”.

gen. Stefan Dembiński

„Na polach Komarowa, obficie krwią przepojonych między kurhanami, w których tysiące leżą ofiary wojny światowej, spoczywają polegli za wolność i wielkość Ojczyzny polscy ułani i szwoleżerowie...”.

ptk Henryk Brzezowski

PŁYTY WEWNĘTRZNE

VII

W boju pod Komarowem przeciwko 1 Sowieckiej Armii Konnej uczestniczyły:

2 Pułk Szwoleżerów Rokitniańskich

8 Pułk Ułanów ks. Józefa Poniatowskiego

9 Pułk Ułanów Małopolskich

12 Pułk Ułanów Podolskich

14 Pułk Ułanów Jazłowieckich

1 Pułk Ułanów Krechowickich

baterie 1, 3, 6 Dywizjonu Artylerii Konnej

„Za Polskę życie oddałem...”

ostatnie słowa śmiertelnie rannego podchorążego szwoleżera Stefana Strzałkowskiego, które poderwały szwoleżerów do dalszej walki...

VIII

Monument ten jest spełnieniem testamentu Kawalerzystów i Artylerzystów Konnych II RP, którzy w 1936 roku powołali Komitet Budowy Pomnika. Plany budowy przerwała II wojna światowa oraz reżim w powojennej Polsce. Jako wdzięczni spadkobiercy spełniamy ich wolę. Niech ten pomnik przypomina o Tych, którzy z szablą w dłoni walczyli o Polskę oraz wiernego towarzysza ich walk – konia i niesie sławę o Nich na wszystkie strony świata.

Ku pamięci bitwy pod Komarowem, największego kawaleryjskiego boju XX wieku, którego data stała się Świętem Kawalerii Polskiej.

Chwała kawalerii i artylerii konnej, kawalerii dywizyjnej i kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza.

INICJATORZY
I FUNDATORZY

Poseł na Sejm RP Sławomir Zawiślak wraz z wicepremierami: Mariuszem Błaszczakiem ministrem obrony narodowej, prof. Piotrem Glińskim ministrem kultury i dziedzictwa narodowego oraz prezesem IPN dr. Karolem Nawrockim - przedstawiciele instytucji w znaczny sposób wspomagających budowę monumentu. zdj. Maja Kis

W budowę pomnika włączył się Poseł na Sejm RP, Pan Sławomir Zawiślak, pełniący jednocześnie funkcję Prezesa Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość. Podpisane w 2018 roku porozumienie pomiędzy naszymi stowarzyszeniami dało wymierne korzyści i miało zasadniczy wpływ na współpracę z instytucjami rządowymi. Na uwagę zasługuje również fakt, iż Pan Sławomir Zawiślak od 2015 roku czynnie wspierał organizację kolejnych rocznic bitwy pod Komarowem, a od 2019 r., jako Prezes ŚZŻ AK O/Zamość, był współorganizatorem wydarzeń. Więcej informacji na: www.slawomirzawislak.pl, www.akzamosc.pl, www.zamojszczyzna.org.

Poseł na Sejm **SŁAWOMIR ZAWIŚLAK**

Absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na kierunku historycznym. Studia podyplomowe Executive Master of Business Administration w Wyższej Szkole Menadżerskiej w Warszawie. Poseł na Sejm RP pięciu kadencji (2005-2022). Od 1998 r. członek ŚZŻAK Okręg Zamość, a od 2008 r. Prezes Zarządu. Dzięki jego zaangażowaniu udało się przeprowadzić generalny remont oraz rozbudowę Muzeum Historycznego Inspektoratu Zamojskiego AK w Bondyrzu. Z jego inicjatywy, ŚZŻAK O/Z podjął działania na rzecz przypomnienia działalności żołnierzy AK oraz Żołnierzy Wyklętych na Zamojszczyźnie. Związek wyprodukował wiele książek i filmów dokumentalnych. Za wieloletnią działalność Sławomir Zawiślak został wyróżniony m.in.: Medalem „Pro Memoria”, „Pro Patria”, „Pro Bono Poloniae”, Medalem Stulecia Odzyskanej Niepodległości, brązowym i srebrnym Medalem „Za zasługi dla obronności kraju”. Jest także inicjatorem centralnych obchodów 80. rocznicy wybuchu Powstania Zamojskiego w Warszawie. Założyciel i Prezes Stowarzyszenia Rozwoju Lokalnego Zamojszczyzna, działającego m.in. na rzecz zachowania lokalnego dziedzictwa historycznego, kulturowego, wsparcia rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości i edukacji. Poseł wnioskodawca ustawy o powołanie Akademii Zamojskiej. Od 2015 roku społecznie zaangażowany w program Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”, dotyczący odbudowy

etosu bitwy pod Komarowem. Czynnie działał na rzecz ochrony pola bitwy poprzez interpelacje poselskie, sejmową komisję ds. historii oraz inne instytucje. Włączył się w program ćwiczeń proobronnych HUZAR, organizując szereg spotkań w MON. W 2018 roku, jako prezes ŚZŻ AK Okręg Zamość, włączył się, poprzez podpisane porozumienie pomiędzy stowarzyszeniami, do budowy Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej. W ramach współpracy skutecznie zabiegał o środki z budżetu Państwa oraz organizował szereg spotkań na różnych szczeblach rządowych instytucji, promując i zabiegając na rzecz budowy monumentu. W 2020 roku w trakcie 100. rocznicy bitwy pod Komarowem za szczególne zaangażowanie otrzymał Złotą Honorową Odznakę Ułana Komarowskiego. W 2022 roku jako Prezes ŚZŻ AK O/Zamość wystąpił o odznaczenia państwowe dla osób szczególnie zaangażowanych w budowę Pomnika.

MECENAT Dr h.c. MAREK MAŁECKI

zdj. Joanna Wolska

Marek Małecki – mecenas budowy Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej.

Wybitny polski przedsiębiorca, Prezes Zarządu Grupy Kapitałowej SOLBET, filantrop. W 2019 roku objął mecenatem budowę Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej, angażując się

nie tylko finansowo, ale także merytorycznie w cały proces inwestycyjny.

Kariera zawodowa Pana Marka Małeckiego może stanowić wzór godny do naśladowania w świecie biznesu. W analizie bogatego życiorysu można dostrzec wszystkie ważne cechy, niezbędne do efektywnego prowadzenia biznesu i jego rozwoju, a jednocześnie – do służenia środowisku, w którym żyje i funkcjonuje jako członek społeczności.

Osobowość Pana Marka Małeckiego wychodzi poza ramy tradycyjnego biznesu. Znany jest jako mecenas przedsięwzięć kulturalnych i naukowych. Wspierając muzea zagraniczne, przyczynia się do propagowania historii Polski i utrwalania poprawnego wizerunku na forum międzynarodowym.

Posiada niezwykle zdolności inspirujące do dobrych dzieł i wspiera je zawsze „czynem i prawdą”.

Za wybitne zasługi w działalności na rzecz upamiętniania miejsc pamięci narodowej odznaczony w trakcie uroczystego odsłonięcia Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski. Pan dr h.c. Marek Małecki został uhonorowany również za wyjątkowy wkład na rzecz budowy Pomnika Złotą Honorową Odznaką Ułana Komarowskiego.

dr h.c. Marek Małecki wraz Tomaszem Dudkiem po uroczystym przecięciu wstęgi. zdj. Maja Kis >>

WSPÓŁPRACA Z WOJSKIEM POLSKIM

Istotnym elementem na drodze do upamiętnienia zwycięstwa w bitwie pod Komarowem oraz budowy pomnika była współpraca z Wojskiem Polskim. Od 2015 roku szczególny nacisk został położony na obecność żołnierzy na polu bitwy pod Komarowem. Wiele prelekcji historycznych, ale także taktycznych analiz opracowanych przez Stowarzyszenie Bitwa pod Komarowem, dało doskonałą bazę do współpracy z wieloma jednostkami Wojska Polskiego. Stowarzyszenie w ramach swojej działalności gościło między innymi żołnierzy z Centrum Operacji Lądowych -Dowództwo Komponentu Lądowego, Wielonarodowej Brygady LITPOLUKRBRIG, Kursów Generalskich, 12. Dywizji Zmechanizowanej, 10. Brygady Kawalerii Pancerniej, Dowództwa Garnizonu Warszawa oraz innych. Stowarzyszenie uczestniło również w wielu przedsięwzięciach organizowanych przez Wojsko Polskie, w tym jako współorganizator, między innymi, Rewii Kawalerii w trakcie 25- lecia 25. Brygady Kawalerii Powietrznej w Tomaszowie Mazowieckim. Od 2017 roku w ramach Komarowskiej Potrzeby odbywają się ćwiczenia z Wojskiem Polskim pod nazwą HUZAR. Głównym celem był kierunek proobronny dla oddziałów Kawalerii ochotniczej oraz wypracowanie modelu współdziałania tych oddziałów z Wojskiem Polskim. Na bazie opracowanych planów współpracy Stowarzyszenie zaprosiło do ćwiczeń 25. Brygadę Kawalerii Powietrznej, 2 Lubelską Brygadę Obrony Terytorialnej, 2 Hrubieszowski Pułk Rozpoznaczy. Dodatkowym kierunkiem była próba użycia koni do działań w WP. Efektem było wprowadzenie programu pilotażowego takich działań w Wojskach Obrony Terytorialnej, a w konsekwencji patrole konne na granicy polsko-białoruskiej. W ramach współpracy z Dowództwem Garnizonu Warszawa oraz innymi jednostkami Stowarzyszenie w latach 2010, 2020, 2022 zorganizowało centralne obchody Święta Kawalerii Polskiej.

*<< Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego gen. Rajmund Andrzejczak w trakcie uroczystego odsłonięcia monumentu. Wartę honorową w trakcie odsłonięcia Pomnika pełnili żołnierze Pułku Reprezentacyjnego Wojska Polskiego oraz Szwolężerowie ochotnicy Piotr Książczak i Paweł Fornalik ze Szwadronu Ochotniczego Kawalerii im. Józefa Piłsudskiego
zdj. Maja Kis*

Podczas wyczytywania 1 Dywizji Jazdy walczącej pod Komarowem, w trakcie Apelu Pamięci nastąpiło wyjątkowe zjawisko. Przez monument, a następnie przed frontem Kompanii Reprezentacyjnej WP i wojskowych sztandarów „przedefilował” powietrzny wir, który stał się symbolem obecności uczestników bitwy na uroczystości odsłonięcia Pomnika. zdj. Maja Kis

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Stowarzyszenie Bitwa pod Komarowem planuje dalsze działania promujące polską kawalerię i bitwę pod Komarowem. Szczególnie ważna jest aktywizacja pola bitwy w Wolicy Śniatyckiej. Wytyczenie ścieżek historyczno - edukacyjnych, budowa muzeum bitwy pod Komarowem oraz organizacja plenerów rzeźbiarskich, malarskich czy fotograficznych. Nasze działania mają w konsekwencji doprowadzić do prawnej ochrony pola bitwy pod Komarowem, a przede wszystkim

do ustanowienia na tym terenie Pomnika Historii. Głęboko wierzymy, że wytyczone przez Stowarzyszenie Bitwa pod Komarowem kierunki będą sprzyjały odbudowie etosu polskiego oręża, a zwłaszcza kawalerii i Artylerii Konnej. Więcej informacji o bitwie pod Komarowem, budowie Pomnika oraz działalności Stowarzyszenia Bitwa pod Komarowem znajdziecie Państwo na www.bitwapodkomarowem.pl oraz profilu Facebook Bitwa pod Komarowem.

zdj. Paweł Sawka >>

Monument ten jest spełnieniem testamentu kawalerzystów II Rzeczypospolitej Polskiej.
Powstał dzięki darowiznom ludzi dobrej woli, przy zaangażowaniu środowisk kawalerii ochotniczej.

Inwestycja została dofinansowana ze środków budżetu państwa
w kwocie 700 000 tys zł, całość zadania etapu I-VI 882 tys,
Konkursów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
oraz współfinansowany przez Instytut Pamięci Narodowej.

Monument powstał
pod mecenatem dr h.c. Marka Małeckiego

link do filmu o budowie i odsłonięciu pomnika:
<https://lublin.tvp.pl/64517667/pomnik-chwały>

INWESTOR

Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem”

ORGANIZATORZY 102. ROCZNICY BITWY POD KOMAROWEM

Główny organizator:

Stowarzyszenie
„Bitwa pod Komarowem”

Współorganizatorzy:

Partnerzy:

Dofinansowano ze środków Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej
imi. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego
w ramach Funduszu Patriotycznego.

PARTNERZY

Wspierający:

WWW.BITWAPODKOMAROWEM.PL

